

ANNEX III
EDUCACIÓ PRIMÀRIA
CURRÍCULUM DE LES ÀREES D'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

CONEIXEMENT DEL MEDI NATURAL, SOCIAL I CULTURAL

1. Presentació.

L'àrea de Coneixement del Medi afavoreix que l'alumnat desenvolupe les competències que li permeten aconseguir un desenvolupament personal, social i acadèmic que els possibilita dur a terme un projecte vital, amb plenitud, en l'entorn en el qual habita. Aquest entorn és el producte de la relació entre l'ésser humà i la naturalesa, per la qual cosa l'àrea se centrarà a facilitar la comprensió de la interdependència existent entre els diferents elements.

L'ésser humà es relaciona, en primer lloc, amb si mateix, la seua pròpia biologia i necessitats bàsiques, i amb les seues emocions i sentiments. L'àrea facilita la comprensió d'aquestes qüestions i afavoreix el desenvolupament d'hàbits de vida saludables tant en el pla físic com psíquic.

En segon lloc, l'ésser humà viu en un entorn natural on existeixen multitud d'elements amb naturalesa pròpia que l'afecten i es veuen afectats. Es considera d'especial importància desenvolupar una consciència realista de la situació en la qual es troba el nostre planeta, la Terra, a conseqüència de la sobreexplotació dels recursos que al llarg de la història de la humanitat s'hi ha produït, a partir de la qual adquirir una conducta saludable, sostenible i ecològica, de protecció del medi ambient.

En tercer lloc, l'ésser humà es relaciona amb un entramat social complex. El coneixement i comprensió del món i de la societat en la qual vivim part, d'una banda, de l'anàlisi dels fets històrics i persones de rellevància per a ser conscients dels processos de canvi produïts al llarg del temps i de l'impacte de l'ésser humà sobre el medi tenint en compte els factors polítics, econòmics, socials i culturals. És inherent a això la comprensió de la pluralitat ètnica i cultural de les societats i la importància de conviure des de valors com el respecte i la igualtat de gènere. D'altra banda, és imprescindible conèixer les diferents organitzacions més properes i les seues funcions (institucions valencianes, espanyoles i europees), comprenent l'organització física i social del món en el qual viuen i desenvolupant formes de participació democràtica i responsabilitat en la línia dels Drets Humans.

Es considera imprescindible que l'alumnat desenvolupe hàbits i valors que li permeten treballar de manera cooperativa, adquirint habilitats per a la resolució pacífica de conflictes i la prevenció de la violència, desenvolupant l'emprenedoria, l'autoestima, l'esforç, la responsabilitat i la creativitat. Per això, en les situacions d'aprenentatge l'alumnat abordarà qüestions o problemes propis de l'àrea, plantejant diferents respostes o solucions, producte de la investigació i l'experimentació, utilitzant de manera autònoma, crítica i segura tècniques, eines i estratègies pròpies de les ciències. En aquesta línia i amb el mateix propòsit, l'alumnat utilitzarà elements de l'entorn tecnològic i digital de manera responsable i crítica.

Les activitats d'ensenyament i aprenentatge tindran en compte les característiques de l'alumnat i garantiran la inclusió educativa, a partir de l'ús de mecanismes de reforç i flexibilització que resulten adequats després de la detecció de les barreres que impedisquen la presència, la participació i l'aprenentatge de l'alumnat.

L'aprenentatge dels sabers bàsics, en la línia dels objectius de l'etapa, el perfil d'eixida i les competències específiques de l'àrea, es realitzarà de manera globalitzada amb la finalitat de contribuir al fet que l'alumnat aconseguisca una comprensió interdisciplinària de l'entorn natural i social. A més,

en aquesta etapa, ateses les capacitats de l'alumnat, les activitats es realitzaran amb suport i guia del docent la major part del temps, donant especial importància al procés d'aprenentatge més que al resultat final. Serà en l'Educació Secundària Obligatoria quan aquests sabers s'abordaran a partir àmbits de coneixement especialitzat, com són les Ciències Socials, la Història, la Geografia, la Física, la Química, la Biologia, la Geologia, la Tecnologia i la Digitalització, amb la finalitat d'aprofundir-los i ampliar-los.

Els sabers de l'àrea inclouen elements transversals i comuns amb altres àrees curriculars com el gust i foment per la lectura, el coneixement i les actuacions concordes amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible, el reconeixement i conservació del patrimoni, la inclusió i tolerància davant la diversitat social i cultural i el respecte dels Drets Universals.

A continuació, es presenten les huit competències específiques de l'àrea de Coneixement del Medi que es consideren imprescindibles per a l'adequat desenvolupament de l'alumnat d'educació primària. La descripció que acompanya cadascuna d'aquestes competències té com a fi facilitar la seua comprensió i subratllar els seus components. Seguidament, es presenten les connexions d'aquestes competències específiques entre si, amb les competències específiques de les altres àrees de l'educació primària i amb les competències clau. Segueix la presentació dels sabers bàsics l'aprenentatge, articulació i mobilització dels quals exigeixen les competències específiques, dels criteris per a dissenyar i implementar situacions i activitats d'aprenentatge orientades a promoure l'adquisició i desenvolupament de les competències específiques, i, finalment, dels criteris d'avaluació que proporcionen el referent per a valorar els nivells de desenvolupament competencial assolit per l'alumnat al final del segon i del tercer cicle de l'etapa.

2. Competències específiques.

2.1. Competència específica 1.

Utilitzar de forma guiada i delimitada dispositius i recursos digitals per a cercar informació, comunicar-se, col·laborar i crear contingut digital senzill amb seguretat i eficàcia.

2.1.1. Descripció de la competència 1.

La forma en la qual les persones busquem informació, la processem i l'expressem ha experimentat grans canvis en les últimes dècades, ha migrat d'un ús exclusivament analògic centrat en fonts úniques (el docent, l'enciclopèdia, etc.) a un ús majoritàriament digital totalment obert i amb possibilitats pràcticament il·limitades.

Les característiques d'aquest món digital fan necessari un treball específic des del centre educatiu. Aquest treball ha de centrar-se en diferents qüestions que s'enfocaran tant de manera individual com en grups col·laboratius.

D'una banda, l'alumnat haurà de ser autònom per a utilitzar els dispositius seleccionats per l'equip docent per al seu ús educatiu, utilitzant-los per a comunicar-se amb els membres de la comunitat educativa, i per a crear documents i fer presentacions senzilles compartint les creacions en entorns d'aprenentatge virtuals privats.

D'altra banda, els dispositius electrònics han de facilitar l'aprenentatge a partir de la col·laboració i comunicació entre iguals, en xarxes de treball i aprenentatge que en el final de l'etapa podran ser interdisciplinàries, transculturals i intergeneracionals i desenvolupar-se tant en contextos escolars com no escolars.

Els processos d'ensenyament i aprenentatge que incorporen l'ús de dispositius i recursos digitals exigeixen que l'alumnat desenvolupe habilitats per a buscar i accedir a la informació en diferents formats, plataformes i entorns en línia (incloent-hi la realitat virtual o augmentada), seleccionar-la,

classificar-la i processar-la. És especialment important treballar les possibilitats creatives de la tecnologia digital que permeten expressar el coneixement utilitzant diferents eines i en diferents entorns digitals, incloent les impressores 3D o la creació de pàgines web. La creació d'un contingut digital té en si mateix un valor significatiu, ja que requereix d'un estudi de múltiples variables (contingut de qualitat, fiabilitat, propietat intel·lectual, programació, disseny, estètica, utilitat, etc.).

Paral·lelament, l'alumnat ha de ser capaç d'utilitzar un entorn personal d'aprenentatge senzill a partir d'una guia.

Aquesta competència implica, a més, desenvolupar estratègies per a usar de forma crítica i segura els dispositius digitals, amb consciència dels riscos i perills existents i capacitat per a evitar-los o minimitzar-los. Entre ells, cobra importància la salut i la integritat, física i moral, de l'usuari i de la resta de persones amb les quals es col·labora en els entorns digitals.

En el treball d'aquesta competència no s'ha d'oblidar la qüestió de l'accessibilitat i s'ha de garantir que tot l'alumnat tinga accés als dispositius i recursos digitals, amb les adaptacions tècniques necessàries i els suports oportuns.

Al final del primer cicle, l'alumnat valorarà la utilitat de la tecnologia en la societat, l'escola, la llar, la cultura i l'oci. Apreciarà, d'aquesta manera, la gran versatilitat que té tant per a donar suport al desenvolupament de l'ésser humà com per a accedir al coneixement, facilitar l'expressió artística o el gaudi. La seua utilització se centrarà en dispositius, programes i aplicacions que faciliten la comunicació amb altres persones.

Al final del segon cicle, la utilització de la tecnologia i els dispositius digitals s'haurà de centrar en la cerca d'informació de forma guiada en internet per a crear continguts digitals senzills en forma de documents amb imatges i diferents tipografies, i per a comunicar idees. Alhora, s'haurà endinsat en qüestions de benestar i salut en l'ús de la tecnologia, reconeixent els riscos d'un ús poc adequat (addiccions i ciberassetjament) i poc segur (accés a continguts inadequats, publicitat i correus no desitjats, virus, etc.), i s'haurà d'iniciar en l'ús de la netiqueta.

Al final del tercer cicle, l'ús dels dispositius i la tecnologia acompanyarà, de forma guiada, totes les fases d'un projecte: cerca d'informació, selecció, organització, registre i presentació. Per al seu ús eficient, l'alumnat haurà de tindre coneixements pràctics bàsics de mecanografia. Igualment, haurà de conèixer eines que permeten representar dades en diferents formats, així com crear i presentar contingut digital senzill (documents, presentacions i vídeos). S'haurà iniciat en l'ús d'entorns personals d'aprenentatge, on l'alumnat podrà accedir a informació, col·laborar, comunicar-se i presentar. La comunicació i la interacció adquireix un nivell de complexitat major en entrar en el treball en xarxes d'aprenentatge, tant internes com externes (*eTwinning*). Quant a l'ús segur i adequat de la tecnologia i d'Internet, s'ampliarà allò treballat en el cicle anterior amb la sensibilització cap a qüestions com la propietat intel·lectual o el treball d'estratègies bàsiques d'afrontament del ciberassetjament. Finalment, l'alumnat tindrà un coneixement bàsic del funcionament dels dispositius que li permeta resoldre alguns dels problemes tècnics bàsics més habituals.

2.2. Competència específica 2.

Desenvolupar projectes cooperatius delimitats i realitzar investigacions senzilles de naturalesa interdisciplinària amb la guia i ajuda del professorat, utilitzant estratègies elementals pròpies del pensament de disseny i computacional.

2.2.1. Descripció de la competència 2.

Els reptes i problemes als quals s'enfronten les societats actuals inclouen elements propis de l'entorn físic, natural, social, cultural i tecnològic. És per això que cal un treball interdisciplinari que permeta una aproximació a respostes i solucions des de diferents disciplines, incloent-hi les relacionades amb altres àrees curriculars.

L'aprenentatge basat en preguntes, problemes, reptes, fenòmens o indagacions, és essencial per a abordar aquest tipus de situacions. L'alumnat s'inicia així en un aprenentatge autoregulat, planificant el seu propi procés de treball, fent-ne un seguiment, avaluant el progrés realitzat a nivell individual i grupal, i gestionant de forma efectiva els temps disponibles. En aquest procés és essencial tindre en compte qüestions com la perseverança, la concentració o l'esforç.

En l'aprenentatge de les ciències és essencial que l'alumnat desenvolupe la capacitat d'observació i reflexió. A partir de l'observació d'algun aspecte del seu entorn pròxim, natural, social o cultural, pot plantejar-se preguntes o qüestions relatives a què li agradaria conèixer, modificar o crear, desencadenar un procés creatiu amb aqueix objectiu i desenvolupar un projecte que done resposta a allò que desitja esbrinar, modificar o crear. Les solucions o respostes es poden plasmar en construccions de maquetes, circuits o mecanismes bàsics i senzills, que introdueixen conceptes tecnològics.

És també útil emprar estratègies pròpies de disciplines com l'Enginyeria o la Matemàtica. L'alumnat haurà de ser capaç d'actuar seguint les fases pròpies del pensament de disseny, duent a terme una detecció de necessitats, un estudi de la situació usant pensament divergent i convergent, un disseny, la creació i prova de prototips i una avaluació de resultats.

Així mateix, l'alumnat podrà desplegar un pensament computacional orientat a formular problemes i plantejar solucions d'una manera estructurada mitjançant un processament adequat de la informació. El pensament computacional implica l'adquisició, articulació i mobilització de moltes habilitats diferents que no requereixen necessàriament l'ús de la tecnologia o de dispositius digitals. Entre elles, en aquesta etapa són rellevants l'abstracció (la capacitat d'eliminar aspectes superflus no necessaris per a arribar a la solució d'un problema), el pensament algorítmic (establir una sèrie de passos i executar-los de forma ordenada per a arribar a una solució), la descomposició (descompondre un problema gran en problemes més xicotets), el reconeixement de patrons (identificar similituds entre diferents solucions a un problema, per a poder resoldre nous problemes) i el pensament lògic (desenvolupar opcions de solució a partir de variables amb dos valors: vertader/fals, sí/no).

Com que no existeixen respostes o solucions úniques, el focus de l'aprenentatge recau principalment en el procés. Per aquesta mateixa raó, es valora tant el treball realitzat per a confirmar la idoneïtat o adequació d'una solució o resposta, com el que es duu a terme per a mostrar la seua inadequació o no identitat.

Finalment, gran part del treball anterior es realitzarà de manera cooperativa i col·laborativa, a través del treball en equip, desenvolupant competències, habilitats socials i valors com ara la responsabilitat comuna i individual, la tolerància i respecte davant el treball i opinions de la resta, la cerca de solucions, la presa de decisions conjunta i l'empatia.

Al final del primer cicle, l'alumnat s'iniciarà en l'ús de metodologies d'indagació, a partir d'observar i comprendre el seu entorn, identificant dubtes o problemes i expressant diferents idees amb mitjans orals o gràfics senzills per a respondre-les o solucionar-los. Part de l'èmfasi es posa en què identifique els passos a seguir en el procés, des de la identificació de la qüestió que és objecte de la indagació fins al plantejament d'una resposta possible. El procés es durà a terme amb el suport d'un guió i inclourà situacions manipulatives i mecàniques que permeten pensar solucions concretes i provar-les, per a finalment compartir-les amb els companys. Aquest procés es realitzarà, en la major part de les ocasions, en equips de treball, on l'alumnat escoltarà les aportacions alienes, acceptarà altres punts de vista, aportarà idees pròpies constructives, buscarà ajuda quan la precise, reconeixerà i valorarà el treball d'uns altres, i es responsabilitzarà del treball personal per a aconseguir una meta col·lectiva. S'haurà dut a terme, a més, una iniciació a la programació i al pensament computacional utilitzant recursos analògics o digitals adaptats al nivell lector de l'alumnat.

Al final del segon cicle, l'alumnat haurà aprofundit en el seu coneixement i domini de les fases del procés, comptant encara amb ajuda i suport, identificant problemes o temes d'interés, proposant diferents opcions, dissenyant, realitzant prototips i provant possibles solucions, presentant conclusions i avaluant de manera contínua el procés seguit a partir de plantilles o pautes facilitades en diferents moments del seu desenvolupament. Aquest treball s'haurà de realitzar des de l'assumpció de diferents rols, en el marc de processos d'aprenentatge cooperatiu, usant estratègies per a resoldre els conflictes a partir del diàleg i atenent, a més, a valors i habilitats com la constància, la capacitat de concentració, l'adaptació als canvis, la resiliència davant possibles obstacles i fracassos puntuals i les estratègies de cerca d'orientació i ajuda per a afrontar-los i superar-los. Així mateix, l'alumnat s'iniciarà en la programació a partir de plataformes digitals que permeten la programació per blocs o l'experimentació amb la robòtica.

Finalment, en concloure el tercer cicle, l'alumnat haurà incorporat noves variables al seu mètode de treball, sent capaç d'actuar amb una major llibertat quant a la planificació, la gestió del temps, la presa de decisions i l'avaluació de processos i resultats. Tindrà un paper més protagonista i una major autonomia, assumint una major responsabilitat i compromís tant individual com col·lectiu, resolent els conflictes a partir del diàleg i fomentant una convivència basada en valors democràtics. Els avanços en el coneixement de la programació i l'ús dels dispositius i eines digitals (impressió 3D, programació per blocs, realitat augmentada, realitat virtual, entorns digitals, entre altres) es produiran fonamentalment en els productes finals dels projectes.

2.3. Competència específica 3.

Plantejar i respondre preguntes sobre qüestions de la vida quotidiana relatives a l'entorn natural, social i cultural aplicant, amb suport i guia de materials i de l' professorat, el raonament científic i l'experimentació.

2.3.1. Descripció de la competència 3.

Desenvolupar la curiositat en l'alumnat enfront del món que l'envolta, formular-se preguntes i hipòtesis sobre els fenòmens que succeeixen en el medi en el qual habita, natural, social, cultural i tecnològic, i sobre les relacions que s'hi estableixen, introduir l'alumnat en la utilització d'estratègies pròpies del mètode científic a un nivell bàsic.

Aquest procés ajudarà a construir respostes basades en la cerca de dades, l'observació i l'accés a fonts diverses, orals o documentals en qualsevol suport adequat i accessible al seu nivell, seguint els passos del raonament científic: formulació d'una hipòtesi, observació en el context natural i en el laboratori, realització d'enquestes o d'entrevistes, cerca bibliogràfica o en internet amb l'ajuda i guia pel professorat cap a fonts rigoroses i accessibles. L'alumnat ha de poder relacionar, analitzar i interpretar les dades que va recollint a partir dels coneixements científics i socials disponibles per arribar a unes conclusions i poder explicar fets i fenòmens del món que l'envolta.

Aquestes conclusions i explicacions han de poder ser comunicades i compartides fent ús de diferents llenguatges i suports als quals l'alumnat accedirà amb ajuda del professorat.

L'adquisició i desenvolupament d'aquesta competència exigeix, a més, posar en joc actituds com la curiositat, el rigor, la constància, la flexibilitat, la creativitat, la imaginació, l'esperit crític, l'empatia, la paciència i la cooperació honesta amb els altres.

Al final del primer cicle, l'alumnat serà capaç de formular qüestions senzilles sobre l'entorn natural, social i cultural, i d'elaborar respostes a aquestes, secundant-se en una pauta i altres materials facilitats pel professorat, a partir de cerques d'informació en suports accessibles i concrets i manejant conceptes científics bàsics.

Al final del segon cicle, l'alumnat serà capaç de plantejar preguntes sobre l'entorn natural, social i cultural, i d'utilitzar de manera autònoma estratègies senzilles de cerca d'informació a partir d'un

conjunt de fonts seleccionades i accessibles, així com de relacionar las informacions obtingudes amb els coneixements científics adquirits per a elaborar respostes i enriquir el seu aprenentatge.

Al final del tercer cicle, l'alumnat serà capaç d'aplicar de manera més eficient el raonament científic, podent formular hipòtesis i preguntes més complexes, dissenyar estratègies de cerca i selecció d'informació, analitzar els resultats i relacionar-los amb els coneixements científics dels quals disposa per a obtenir unes conclusions.

2.4. Competència específica 4.

Adoptar hàbits saludables de consum, alimentació, exercici i descans a partir del coneixement científic del cos, des del punt de vista del benestar físic, mental i emocional.

2.4.1. Descripció de la competència 4.

Adoptar hàbits saludables relacionats amb el consum responsable, l'alimentació, l'activitat física i el descans són la base per al funcionament adequat del cos.

Els coneixements científics sobre el funcionament del cos humà i la composició dels aliments faciliten la presa de consciència, des d'edats primerenques, de conductes relacionades amb una alimentació saludable, equilibrada i sostenible que ajuda a previndre malalties com l'obesitat o l'anorèxia, a tindre una dieta més adequada i a evitar comportaments i hàbits perniciosos per a la salut derivats de la publicitat o de la pressió mediàtica i el consumisme.

La presa de consciència del propi cos està associada a l'hàbit de realitzar exercici físic, que contribueix a conèixer el cos i les seues possibilitats, a realitzar moviments amb precisió i a relacionar-se amb l'entorn. És necessari conèixer la funcionalitat de tots els sistemes que componen el cos humà i la seua relació amb els hàbits.

Enllaçant amb el coneixement físic del cos i l'establiment d'hàbits saludables, els components emocionals són essencials per a aconseguir un equilibri que garantisca el benestar físic, emocional i social que permeta establir relacions socials saludables actuant des de la tolerància i la comprensió i afavorint la convivència.

L'equilibri implica alhora el cos i la ment, sent per això d'especial importància desenvolupar la capacitat de reconèixer i gestionar les emocions pròpies i alienes utilitzant les estratègies adequades. La reacció conscient a aqueixos estímuls són els sentiments, que venen determinats per un sistema de valors, creences i les experiències i desitjos de l'individu. Aquesta competència inclou el desenvolupament d'habilitats socials com l'autoconsciència, la capacitat de comunicació, la motivació, l'assertivitat, l'empatia, l'autoestima i la resiliència, que contribueixen de manera important a l'acceptació del jo, alhora que a la comprensió i acceptació dels altres.

L'educació afectiu sexual és una part important en la formació integral de l'alumnat. A més del coneixement biològic del cos, és necessari comprendre la construcció de la identitat de gènere i les relacions afectives que es produeixen en la nostra societat. En aquest sentit, és necessari oferir informació fiable que ajude a assumir valors que coincidisquen amb els principis de respecte a la dignitat humana i a la igualtat entre gèneres

En aquesta etapa s'inicien nombrosos canvis, relacionats amb el desenvolupament físic de l'alumnat i las relaciones amb els altres, que condicionaran les seues experiències, sensacions i emocions.

El grup de pertinença adquireix cada vegada més importància i augmenta la seua influència sobre el desenvolupament de conductes encaminades a adquirir un major equilibri emocional en relació a si mateix i al grup, i a saber actuar davant possibles situacions i actituds problemàtiques.

L'adquisició i desenvolupament d'aquesta competència capacita a l'alumnat per a identificar els sentiments, emocions, canvis corporals propis i aliens i actuar des de la tolerància i la comprensió, analitzant i valorant situacions i comportaments diversos de manera respectuosa i responsable.

Al final del primer cicle, l'alumnat haurà adoptat hàbits i conductes saludables sobre alimentació, activitat física, descans i consum responsable, recolzats en coneixements científics bàsics i utilitzant unes pautes, per a previndre les malalties més comunes. S'haurà iniciat en l'adopció d'hàbits de consum responsable sobre l'adquisició de béns i serveis bàsics, i diferenciarà entre aliments naturals i processaments. A més, identificarà les emocions i els sentiments propis.

Al final del segon cicle, l'alumnat serà capaç de desplegar de manera autònoma hàbits i conductes saludables sobre alimentació, activitat física, descans i consum responsable, sent capaç de proposar i adoptar millores amb la finalitat de previndre riscos per a la salut física, mental i emocional. Explicarà els canvis que es van produint en el seu cos i identificarà les emocions i els sentiments propis i aliens amb respecte i empatia.

Al final del tercer cicle, l'alumnat serà capaç, a més, d'analitzar els hàbits i les conductes saludables amb criteris científics i de formular propostes basades en aquests criteris per a millorar el benestar físic propi i col·lectiu, atés l'equilibri existent entre totes les parts, òrgans i sistemes del cos humà i a la necessitat de previndre les malalties més comunes (obesitat, diabetis, al·lèrgies, entre altres). També haurà adoptat hàbits de consum responsable basant-se en criteris científics i tenint en compte l'impacte ambiental dels productes i la despesa energètica que suposa la seua elaboració i transport. Reconèixerà i assumirà els canvis que estan ocorrent en el seu cos i els sentiments que els acompanyen, acceptant-los i reaccionant i actuant amb assertivitat i empatia davant situacions conflictives diverses.

2.5. Competència específica 5.

Identificar, analitzar i proposar solucions als problemes generats per l'acció humana en l'entorn, tant a nivell local com de manera global, derivats dels factors demogràfics, històrics, econòmics, tecnològics i ambientals.

2.5.1. Descripció de la competència 5.

S'entén l'entorn como l'espai físic, social i cultural on habitem els éssers humans i en el qual es produeix la vida i mantenim una interacció constant amb el que ens envolta.

L'entorn engloba paisatge i ecosistema. El paisatge és un concepte geogràfic que inclou els elements que no tenen vida (abiòtics), els dotats de vida (biòtics), la fauna i la vegetació, i els derivats de l'acció humana, com la demografia, l'activitat industrial i econòmica, el transport, entre altres. El paisatge es troba en continua evolució a causa dels agents naturals externs, com per exemple el vent, la pluja, la neu o l'aigua, i interns, com per exemple terratrèmols, o volcans i de l'acció contínua dels éssers humans que el transformen contínuament.

L'ecosistema és un concepte biològic i ecològic, i es defineix com un sistema natural d'organització dels organismes vius de diverses espècies (biocenosis) que interactuen entre si en un espai definit (biòtop). Entre tots dos components tenen lloc una sèrie d'interaccions complexes i interdependents.

Adquirir aquesta competència específica implica ser capaç d'acostar-se al món amb curiositat, observar i comprendre fets i fenòmens naturals, socials i tecnològics i les interrelacions que s'estableixen entre ells, aprofundint en la complexitat de les relacions que s'estableixen en el medi i observar l'impacte que la humanitat ha tingut històricament i continua tenint en la seua evolució.

L'alumnat d'aquesta etapa serà conscient de manera progressiva de l'impacte de les actuacions humanes en el medi, que afecten els paisatges i trenquen l'equilibri dels ecosistemes,

modificant-los. Prendrà consciència de la importància que té la conservació del medi davant la pressió que suporta de l'activitat humana i la petjada ecològica que això suposa. Així mateix, assumirà la necessitat d'arribar a un equilibri entre el desenvolupament social i econòmic, i la conservació i defensa del medi ambient, és a dir, de caminar cap a un desenvolupament sostenible.

Els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'Agenda 2030 són una sèrie de reptes que van acordar els líders mundials en 2015, per a prioritzar uns objectius globals que acaben amb la pobresa, protegeixen el planeta i asseguren prosperitat per a tots, amb la intenció de transformar el món, i implicar-hi tota mena d'actors per al canvi: governs, empreses, societat civil i persones individuals. Per a aconseguir aquests objectius totes les persones han de formar part del canvi, començant amb la consecució dels objectius que tenen una repercussió pròxima, local, com el consum d'aigua, els drets dels infants, o el respecte i cura del medi ambient, per a avançar progressivament des d'iniciatives locals a les globals.

Al final del primer cicle, l'alumnat analitzarà els paisatges i ecosistemes del seu entorn pròxim, identificant els elements que els configuren, i elaborarà conclusions sobre les actuacions que els afecten, formulant proposades de conservació i cura. Així mateix, identificarà alguns dels Objectius de Desenvolupament Sostenible, relacionant-los amb les propostes formulades.

Al final del segon cicle, ampliarà l'abast dels paisatges i ecosistemes analitzats, interrelacionant els elements que els configuren, i formularà propostes argumentades per a la seua conservació i cura. A més, reconeixerà i identificarà en el seu entorn pròxim problemes descrits en els Objectius de Desenvolupament Sostenible, formulant propostes de solucions en el nivell local que tinguen repercussió en l'àmbit global.

Al final del tercer cicle, l'alumnat serà capaç d'analitzar la interacció dels principals elements que configuren un paisatge o un ecosistema, així com de realitzar una valoració personal justificada sobre les actuacions que els afecten i d'aportar propostes raonades i viables de conservació i cura. Podrà identificar, a més, els problemes descrits en els Objectius de Desenvolupament Sostenible tant a nivell local com global i formularà propostes de solucions a curt, mitjà i llarg termini.

2.6. Competència específica 6.

Situar cronològicament i espacial els esdeveniments que marquen l'inici i el final dels grans períodes històrics mitjançant l'ús de diferents fonts històriques i unitats de temps, i identificar i explicar els principals processos de canvi subjacents i la seua interrelació.

2.6.1. Descripció de la competència 6.

El coneixement històric és imprescindible per a entendre el món que ens envolta i les diferents formes de vida del nostre temps.

Aquesta competència fa referència a l'anàlisi dels esdeveniments que marquen l'inici i el final dels grans períodes històrics i a la capacitat d'establir interrelacions entre els canvis produïts en la societat fins a l'actualitat.

Situar cronològicament i espacial els fets històrics implica la presa de consciència sobre el pas del temps.

Mitjançant l'ús i maneig de les diferents unitats de temps i de diverses fonts històriques, l'alumnat comprén el món que li envolta i és capaç d'identificar els canvis que s'han produït.

Reconeixer i explicar aquests canvis suposa establir relacions entre les característiques dels grans períodes històrics i la seua repercussió en el funcionament de la societat actual.

Que l'alumnat siga conscient i entenga els processos de canvi subjacents afavorirà un major respecte i un compromís de millora amb la societat en la qual viuen.

Al final del primer cicle, l'alumnat s'haurà iniciat en la representació del temps i en l'ús de les formes convencionals per a mesurar-lo. Entendrà i manejarà adequadament les nocions de causa, conseqüència i empatia. Serà capaç d'utilitzar diferents fonts per a obtenir informacions basades, principalment, en recursos digitals. Coneixerà biografies de personatges històricament rellevants des d'una perspectiva coeducativa.

Al final del segon cicle, l'alumnat serà capaç d'analitzar períodes cronològics i grans edats de la Història i la seua relació amb l'actualitat. Manejarà les nocions de simultaneïtat i interpretació històrica. Identificarà les característiques de la Península Ibèrica en la Prehistòria i l'Edat Antiga, així com els seus elements més destacables, i s'haurà iniciat en el coneixement de la cultura grega i la romanització.

Al final del tercer cicle, haurà aprofundit i consolidat les nocions de causa, conseqüència, empatia, simultaneïtat i interpretació històrica. Serà capaç de reconèixer les característiques de la societat de l'antic règim i de la revolució liberal i el seu reflex en els canvis socials i econòmics produïts a Espanya. S'haurà iniciat en l'anàlisi de la memòria democràtica del nostre país (dictadura i transició), tenint en compte la diversitat d'interpretacions mitjançant l'ús de diferents recursos per a obtenir informació (recursos digitals, mitjans de comunicació, documents audiovisuals, textuais, fonts orals i expressions culturals).

2.7. Competència específica 7.

Identificar i descriure l'organització i estructura política i territorial municipal, de la Comunitat Valenciana, d'Espanya i d'Europa, així com les característiques més destacades de les seues principals institucions i funcions.

2.7.1. Descripció de la competència 7.

La vida en societat no s'entén sense una estructura i organització política i territorial. Com a part d'una ciutadania activa, l'alumnat ha de conèixer-la, respectar-la i participar-hi.

Aquesta competència fa referència a la interacció entre l'estructura política i organitzativa de cada territori i la seua contribució a la ciutadania.

La participació infantil és un dret i un dels quatre principis fonamentals de la Convenció sobre els Drets de l'infant. A l'efecte, s'ha experimentat un canvi cap a una major implicació de les xiquetes i els xiquets en assumptes socials i en la presa de decisions que afecten la vida pròpia i la vida en societat. Per aquest motiu, l'alumnat ha de ser competent i estar preparat per a desenvolupar aquest paper en l'organització social.

D'una banda, Identificar implica reconèixer l'estructura política i organitzativa del seu municipi, localitat i país, tenint present que aquesta organització suposa assumir i respectar unes normes socials que haurà d'integrar en el seu dia a dia des de la infància. D'altra banda, descriure aquesta organització, tant des d'un punt de vista polític com organitzatiu, suposa que l'alumnat indague, analitze i conega aquestes institucions i les seues funcions, i siga capaç d'integrar-les com un element del qual forma part per a viure en conseqüència i d'acord amb els valors democràtics.

La finalitat d'aquesta competència específica és que l'alumnat entenga que els objectius col·lectius poden aconseguir-se d'una manera satisfactòria amb la participació i compromís del grup.

Al final del primer cicle, s'haurà iniciat en els àmbits de participació ciutadana més pròxims com són el col·legi i la seua localitat. Reconèixerà la pertinença al grup social familiar i la relació entre els seus membres, i adquirirà responsabilitats en tasques domèstiques per al bon funcionament de la vida familiar.

Reconeixerà també les diferències entre medi urbà i rural i tindrà coneixement dels equipaments bàsics educatius, sanitaris i culturals existents en el seu entorn i dels serveis que presten a la comunitat.

Al final del segon cicle, haurà ampliat els àmbits de participació ciutadana en el context escolar, comunitari i municipal, aprofundint el reconeixement de pertinença a un grup social des de la família i assumint majors responsabilitats en el seu funcionament quotidià.

L'alumnat reconeixerà la importància de la contribució ciutadana al funcionament de les institucions públiques i del paper de l'Administració pública a la Comunitat Valenciana a través de la Generalitat. Alhora, identificarà l'Estat espanyol com el conjunt de totes les comunitats autònomes que el conformen i que constitueixen la base de la seua organització social, política i territorial. Serà també capaç d'identificar i descriure alguns factors demogràfics rellevants de la comunitat de la qual forma part com la natalitat i la mortalitat, els moviments migratoris, el nivell d'inclusió i cohesió social i la diversitat cultural.

Manejarà nocions bàsiques d'economia relacionades amb l'economia domèstica, el càlcul de despeses i ingressos, els diners, l'estalvi, els comptes bancaris, i les targetes de crèdit, tenint en compte la importància del consum responsable i sostenible.

Al final del tercer cicle, l'alumnat serà capaç d'identificar i descriure a grans traços l'organització social, política i territorial d'Espanya, i les característiques més destacades de les Institucions de govern municipals, autonòmiques, amb referència específica a la Comunitat Valenciana, i de l'Estat espanyol. A més a més, haurà realitzat una aproximació inicial a la pertinença d'Espanya a la Unió Europea i les seues principals institucions.

Així mateix, l'alumnat serà capaç de diferenciar entre règims democràtics i autoritaris com a formes de govern contraposades, reconeixent l'existència d'un règim democràtic en l'Estat espanyol caracteritzat per ser una monarquia parlamentària i el referent de la qual és la Constitució Espanyola. També podrà realitzar comparacions entre algunes característiques demogràfiques destacades de diferents comunitats autònomes, o de països amb diferents nivells de desenvolupament.

Finalment, serà capaç de reconèixer i valorar la diversitat lingüística i cultural d'Espanya mostrant una actitud de respecte i estima per les llengües oficials de la Comunitat Valenciana.

2.8. Competència específica 8.

Reconèixer alguns elements destacats del patrimoni natural, històric i cultural de la Comunitat Valenciana i Espanya, i explorar i formular propostes per a promoure'n el reconeixement i la protecció.

2.8.1. Descripció de la competència 8.

El patrimoni és la relació que s'estableix entre els béns i les persones en termes de pertinença, identitat o valoració. El seu estudi i anàlisi no afavoreix únicament el coneixement de la història, sinó que també facilita una millor comprensió del present a partir de la reconstrucció del passat d'una manera tangible i concreta.

Aquesta competència fa referència a la comprensió de la realitat social i la seua història a través de la interpretació del significat dels vestigis del passat d'una manera crítica.

L'alumnat adquirirà consciència sobre què és el patrimoni natural, històric i cultural, quines són les seues diferents representacions i serà capaç de reconèixer-lo en el seu context més pròxim i global.

Reconèixer els elements del patrimoni que té al seu voltant implica examinar i explorar el seu entorn, tant actual com passat. És el pas previ necessari per a poder desenvolupar processos d'anàlisi, expressió, creació i participació.

La formulació de propostes de cura i protecció suposa assumir, a través del reconeixement del patrimoni, uns valors amb els quals l'alumnat s'identifica, és a dir, no interpretar l'entorn o els continguts únicament des de la part més racional, sinó també des d'una perspectiva afectiva.

L'objectiu d'aquesta competència és deixar de costat la idea que el patrimoni és únicament una evidència del passat històric que s'ha de protegir i conservar. A més, ha de considerar-se com una font d'informació, com un recurs educatiu per a construir coneixement social i consciència històrica i per a fomentar la participació democràtica.

En finalitzar el primer cicle, l'alumnat identificarà i reconeixerà els principals elements del patrimoni del municipi, valorant les actuacions públiques i privades orientades a la seua conservació i cura.

Al final de segon cicle, l'alumnat serà capaç de diferenciar les diferents representacions del patrimoni i podrà identificar-les a través de diferents mitjans. S'haurà iniciat en el coneixement d'altres tipus de patrimoni i n'haurà ampliat el reconeixement.

Aquest descobriment afavorirà la valoració d'elements del patrimoni comarcal social, històric i cultural, reconeixent les aportacions de les dones com a subjectes individuals i com a col·lectiu. Així mateix, podrà realitzar propostes més complexes sobre la conservació i la cura del patrimoni.

Al final del tercer cicle, l'alumnat haurà construït una idea precisa de què és el patrimoni, dels diferents tipus de patrimoni i del seu paper social i cultural. Haurà aprofundit el seu coneixement sobre aquest tema a partir de l'anàlisi de l'evolució dels elements patrimonials globals.

A més, serà capaç d'elaborar i realitzar exposicions fonamentades sobre el patrimoni conegut i emetre judicis de valor sobre el seu origen i la seua relació amb els esdeveniments històrics des d'una perspectiva coeducativa.

3. Connexions de les competències específiques entre si, amb les competències d'altres àrees/matèries i amb les competències clau (per al conjunt de les competències de l'àrea/matèria).

3.1. Relacions o connexions amb les altres CE de l'àrea.

Les competències específiques de l'àrea Coneixement del Medi es poden organitzar en tres grups diferents. Les tres primeres competències (CE1, CE2 i CE3) fan referència a qüestions transversals relacionades amb els instruments o estratègies que s'utilitzen per a l'aprenentatge. Les ciències naturals i les ciències socials es treballen sovint de manera globalitzada i interdisciplinària, utilitzant estratègies com el mètode científic, el pensament de disseny, el pensament computacional, per a comprendre i respectar l'entorn. És per això que aquestes tres competències, a més d'exigir l'aprenentatge, articulació i mobilització d'uns sabers propis, incideixen en l'adquisició i desenvolupament de la resta de competències de l'àrea i estan estretament connectades amb totes elles.

En segon lloc, les CE 4 i CE 5, seguint l'estructura plantejada en la introducció, tenen com a focus la relació de les persones amb el medi natural i estan fortament interrelacionades. Ambdues promouen el desenvolupament d'una consciència i uns hàbits que afavorisquen la sostenibilitat i la salut, pròpia i aliena. Es posa l'accent principalment a comprendre l'efecte de l'acció humana en l'entorn, per a així fomentar la responsabilitat individual i social. Especialment la segona d'aquestes competències té un caràcter molt global, perquè inclou continguts tant de ciències naturals com de ciències socials.

En tercer lloc, les CE 6, CE 7 i CE 8 se centren en qüestions pròpies de l'entorn social i responen a la intenció educativa de promoure i afavorir la comprensió de l'organització social i el respecte a la cultura. A través d'elles, treballades sovint de forma interrelacionada, es promou que

l'alumnat siga capaç de participar activament en la societat des del respecte, el coneixement i la responsabilitat.

3.2. Relacions o connexions amb les CE d'altres àrees de l'etapa.

L'àrea de Coneixement del medi natural, social i cultural, pel seu caràcter explicatiu del món i de l'entorn, manté múltiples connexions o relacions amb pràcticament totes les altres àrees curriculars de l'educació primària. No obstant això, procedeix destacar les connexions següents:

Donat el caràcter instrumental de les àrees de Llengua Castellana i Literatura i Valencià: Llengua i Literatura, les competències específiques d'aquestes matèries relatives a la comunicació, la representació i l'expressió estan estretament relacionades amb les competències específiques de Coneixement del Medi. La relació amb les competències específiques de la Llengua estrangera: anglés és també evident a partir del moment en el qual l'alumnat té prou maduresa i coneixements per a utilitzar-la amb la finalitat d'obtenir informació i comunicar-se, un dels objectius de l'etapa.

El mateix succeeix amb l'àrea de Matemàtiques, que proporciona valuosos instruments per a l'observació, l'anàlisi, la comparació de dades o la resolució de problemes. Els sabers matemàtics adquireixen tot el seu sentit quan s'apliquen en contextos reals i significatius per a l'alumnat, és a dir, en el medi en el qual viu.

Les competències específiques de l'àrea d'Educació en Valors ètics i cívics es caracteritzen per la seua transversalitat i per les seues relacions amb les competències específiques de les altres àrees curriculars, incloses les de Coneixement del Medi. La interacció entre els éssers humans que viuen en societat és font d'aprenentatge i de conflictes que s'han de solucionar aplicant aquests valors cívics i ètics, inherents al funcionament de societats democràtiques, que ajuden i consoliden hàbits i costums saludables així com el benestar emocional individual i col·lectiu.

Amb l'àrea d'Educació plàstica i visual i amb l'àrea de Música i Dansa, s'estableixen connexions rellevants a través de les competències específiques de Coneixement del medi relatives a la interacció amb el patrimoni artístic i cultural en tots els seus formats. I també amb les quals posen el focus en l'ús de diferents materials, del cos humà, de la veu i del so.

Finalment, cap encara esmentar les estretes relacions existents amb les competències específiques de l'àrea d'Educació física, especialment de les que es refereixen al coneixement del propi cos i de les seues possibilitats, l'exercici físic i la salut, el desenvolupament de l'autonomia personal i la interacció amb l'entorn.

3.3. Relacions o connexions amb les competències clau.

	CCL	CP	CMCT	CD	CPSAA	CC	CE	CCEC
CE 1	X	X		X	X		X	
CE 2	X	X	X	X	X		X	
CE 3	X	X	X	X	X		X	
CE 4	X	X	X	X	X		X	
CE 5	X	X	X	X	X	X	X	X
CE 6	X	X		X	X	X		X
CE 7	X	X	X	X	X	X	X	X

CE 8	X	X		X	X	X	X	X
------	---	---	--	---	---	---	---	---

Competències clau del perfil d'eixida de l'alumnat al final de l'ensenyament bàsic:

- CCL: competència en comunicació lingüística
- CP: competència plurilingüe
- CMCT: competència matemàtica, ciència i tecnològica
- CD: competència digital
- CPSAA: competència personal, social i d'aprendre a aprendre
- CC: competència ciutadana
- CE: competència emprenedora
- CCEC: competència en consciència i expressió cultural

Totes les competències específiques de Coneixement del medi estan estretament relacionades amb quatre competències clau. En efecte, l'adquisició de totes elles fa interviure les capacitats d'expressar fets, conceptes i pensaments, comprendre textos orals i escrits localitzant informació senzilla i fiable, consultar fonts d'informació escrita i posar les pràctiques comunicatives al servei de la convivència democràtica, la qual cosa les connecta amb la competència en comunicació lingüística i la competència plurilingüe, aquesta última en la mesura en què les fonts d'informació consultades utilitzen diferents llengües.

El mateix succeeix en el cas de la competència digital, tenint en compte que en l'adquisició i desenvolupament totes les competències específiques caldrà utilitzar en un moment o un altre recursos d'internet emprant estratègies senzilles, creant i elaborant continguts digitals en diferents formats per a participar en projectes escolars mitjançant l'ús de dispositius i eines virtuals, i desenvolupant solucions digitals senzilles i sostenibles.

La competència clau personal, social i d'aprendre a aprendre manté igualment relacions estretes amb totes les competències específiques, ja que l'adquisició d'habilitats i estratègies per a la cerca d'informació i la presa de decisions, la capacitat de treball individual i en equip utilitzant entorns personals d'aprenentatge, i la tolerància, el respecte i estima per les opinions i aportacions de les companyes i companys juguen un paper important en l'adquisició i desenvolupament de totes elles. El coneixement concret del raonament científic i l'experimentació són eines essencials per a l'alumnat en el desenvolupament de la seua capacitat d'aprendre a aprendre de manera autònoma i progressiva. Un altre punt succeeix amb el coneixement, ús i respecte de l'estructura social i del funcionament polític local, autonòmic i nacional, el coneixement del patrimoni i els canvis històrics i la seua repercussió en les societats actuals, i la reflexió sobre u mateix i la gestió de la informació per a contribuir a la conservació de l'entorn i al propi benestar físic i psíquic.

D'altra banda, les competències específiques es relacionen amb altres competències clau de forma més específica com s'assenyala a continuació.

La CE 1 connecta principalment amb la competència digital, ja que està centrada en proporcionar eines i coneixements que habiliten a l'alumnat en l'ús adequat, segur i eficient dels recursos i dispositius digitals per al seu aprenentatge. Alhora, a causa de la faceta creativa que incorpora a partir del treball individual o en grup, es vincula amb la competència emprenedora.

La CE 2 es vincula amb la competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria, en la mesura en què recupera estratègies de treball pròpies del pensament matemàtic i les enginyeries, com són el pensament de disseny i el pensament computacional, i que implica l'ús de diferents materials i eines que afavoreixen el procés creatiu, per a realitzar investigacions. També es vincula a la competència emprenedora a través de l'ús d'eines per a dur a terme qualsevol tipus de projecte o investigació que s'oriente a la consecució d'un objectiu o a la solució d'un problema.

La CE 3 es relaciona directament amb la competència matemàtica i en ciència i tecnologia i enginyeria, perquè ambdues comparteixen el raonament científic i l'experimentació com a base per a comprendre el món i transformar-lo cap a altres vies més compromeses, responsables i sostenibles.

La CE 4 connecta amb la competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria en la mesura en què és necessari l'ús del mètode científic per a comprendre el món natural, basant-se en l'observació i l'experimentació con la fi d'extraure conclusions basades en proves, així com en la formulació de propostes científicament fonamentades orientades a la preservació de la salut, la sostenibilitat i la seguretat. D'altra banda, aquesta competència implica que l'alumnat ha de reflexionar sobre les conseqüències de les seues accions en el que concerneix l'adopció d'hàbits i conductes sostenibles que contribueixen a la conservació de la biodiversitat, la qual cosa la vincula amb la competència ciutadana.

La CE 5 està connectada amb la competència matemàtica i en ciència i tecnologia i enginyeria, ja que comporta la comprensió del món utilitzant el mètode científic, el pensament i la representació matemàtica, i el coneixement de la tecnologia i l'enginyeria per a transformar l'entorn de forma compromesa, responsable i sostenible. La relació amb la competència ciutadana s'estableix a través del compromís actiu amb la sostenibilitat i l'assoliment d'una ciutadania mundial. I amb la competència emprenedora perquè l'elaboració de propostes de solucions viables i sostenibles comporta una dosi important de creativitat i d'iniciativa. Finalment, mitjançant aquesta competència específica es contribueix també a desenvolupar la competència en consciència i expressió culturals, ja que, d'una banda, implica la capacitat de comprendre i respectar la cultura pròpia i aliena, i d'una altra, la capacitat d'analitzar críticament creences que tenen el seu origen en un passat més o menys remot però que ja no són vigents en l'actualitat.

La CE 6 està vinculada a la competència matemàtica i en ciència, tecnologia i enginyeria en tant que refereix a l'ús de diferents sistemes de mesura del temps i a la importància del raonament logicomatemàtic en l'organització i distribució d'espai/temps de l'aproximació històrica.

La CE 7 manté una connexió especialment estreta amb la competència clau en comunicació lingüística. En efecte, el coneixement de l'organització i estructura política territorial, així com el coneixement de les institucions de la societat democràtica, aporta un vocabulari específic, al mateix temps que el llenguatge, tant oral com escrit, és el mitjà principal utilitzat per a dirigir-se a les institucions i formar-ne part. D'altra banda, el respecte i compromís amb l'organització social i la vida democràtica en societat contribueix al desenvolupament de la competència ciutadana.

Finalment, la CE 8 té com a focus el coneixement del patrimoni, la seua valoració i la implicació en la seua conservació i cura, la qual cosa la vincula amb la competència ciutadana. La relació amb la competència emprenedora, per part seua, s'estableix a través de la participació activa en projectes compromesos amb l'entorn. Finalment, l'interés per conèixer, comunicar i compartir elements culturals a través del patrimoni i donar-los valor en qualsevol de les seues manifestacions vinculen aquesta competència específica amb la competència en consciència i expressió culturals.

4. Sabers bàsics.

4.1. Introducció.

4.1.1. Criteris per a la selecció dels sabers bàsics.

A continuació, es presenten els sabers bàsics de diferents tipus (coneixements, destreses, actituds i valors) que l'alumnat ha d'aprendre, articular i mobilitzar per a adquirir i desenvolupar les competències específiques de l'àrea de Coneixement del medi i, a través d'elles, les competències clau incloses en el perfil d'eixida de l'alumnat de l'educació bàsica.

La seua selecció s'ha realitzat sobre la base de criteris que corresponen al significat o estructura lògica de la matèria, representativitat i rellevància del contingut, molts d'ells són específics de l'àrea de Coneixement del Medi, uns altres tenen un caràcter transversal, ja que podrien ser vàlids en altres àrees, però resulten imprescindibles en el Coneixement del Medi, són d'actualitat, i contextualitzats, ja que tenen una referència social molt clara de cara a conèixer les problemàtiques a les quals s'enfronta la societat actual de la qual forma part l'alumnat i sobre la que hauran d'actuar amb coneixement, pensament crític i compromís.

4.1.2 Criteris per a la seua organització i presentació.

Els sabers o continguts bàsics s'estructuren en tres blocs:

- Cultura científica
- Tecnologia i digitalització
- Societats i territoris.

Aquesta organització no significa que s'hagen de treballar seguint aquesta estructura per blocs al peu de la lletra. Com s'assenyala en l'apartat de situacions d'aprenentatge, l'adquisició i desenvolupament de les competències específiques es facilita quan es realitzen activitats globals i relativament complexes que impliquen diverses competències, i que posen joc diferents sabers que poden estar situats en blocs diferents.

4.2. Bloc 1: Cultura científica.

1.1 Iniciació a l'activitat científica. CE 1, CE 2, CE 3, CE 5	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1 Fases del raonament científic i de l'experimentació			
<ul style="list-style-type: none">• Curiositat per objectes, fets i fenòmens pròxims.• Realització de prediccions senzilles de manera guiada.• Estratègies d'utilització de la Informació en diferents fonts fiables, pròximes i accessibles• Ús d'Instruments i dispositius apropiats per a l'observació i mesurament.• Procediments i mètodes guiats per a l'experimentació• Registre de les observacions.• Vocabulari científic bàsic per a comunicar de manera oral o gràfica el resultat de les investigacions.	X X X X X X X		
<ul style="list-style-type: none">• Observació de fenòmens que succeeixen en el seu entorn natural, social i cultural pròxim, i realització de prediccions raonades.• Lèxic i vocabulari científic bàsic i la seua utilització en les investigacions relacionades amb el medi pròxim.• Realització d'experiments guiats utilitzant diferents tècniques d'indagació i emprant els instrumentis i dispositius adequats.• Comunicació dels resultats de les investigacions usant eines senzilles usant llenguatge científic bàsic adquirit.		X X X X	X X X X

<ul style="list-style-type: none"> Estratègies d'utilització del pensament crític, aplicat als diferents resultats obtinguts. Presentació i comunicació dels resultats de les investigacions realitzades en diferents formats, utilitzant el llenguatge científic bàsic adquirit. 		X	X
G2. Professions científiques i tecnològiques amb perspectiva de gènere			
<ul style="list-style-type: none"> Professions i avanços científics STEM des d'una perspectiva de gènere 	X	X	X

1.2 La vida en el nostre planeta. CE 3, CE 4, CE 5, CE 8	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1. Éssers vius			
<ul style="list-style-type: none"> Els éssers vius i els objectes inerts. Les plantes i els animals. Diferències bàsiques. L'hàbitat dels éssers vius en relació amb les seues necessitats bàsiques. Valoració i respecte per l'hàbitat natural dels éssers vius. La classificació dels éssers vius, els grans regnes de la natura. Les plantes. Classificació en subgrups segons les seues característiques d'adaptació al medi, obtenció d'energia, relació i reproducció. Els animals. Classificació en subgrups segons les seues característiques d'adaptació al mig, obtenció d'energia, relació i reproducció. La cèl·lula La cadena alimentària 	X X X X	X X X	X X X
G2. Paisatges i ecosistemes			
<ul style="list-style-type: none"> Concepte d'ecologia, la cura i el respecte pels espais naturals, els animals i les plantes. Els ecosistemes. Factors biòtics i abiòtics. Equilibri i conservació. El paisatge, agents que el transformen, conscienciació sobre l'acció de l'home en el paisatge. Desenvolupament sostenible. La petjada ecològica dels éssers humans en l'entorn natural. L'extinció d'algunes espècies, valoració, causes i conseqüències. 	X	X X	X X X
G3. Desenvolupament sostenible			
<ul style="list-style-type: none"> La cistella de la compra a casa i els béns de primera necessitat, hàbits de consum responsable. 	X		

<ul style="list-style-type: none"> • Accions per al Consum responsable de béns i serveis. • Petjada ecològica i sostenibilitat / no sostenibilitat derivada del consum. • Reutilització, reducció i reciclatge de materials. • Corresponsabilitat en la protecció mediambiental • Equilibri entre el desenvolupament social i econòmic i la defensa del medi ambient. • Drets, deures i responsabilitats de l'alumnat com a consumidor conscienciat ecològicament. • La publicitat i l'etiquetatge dels productes que consumeix l'alumnat. 		X X X X	X X X X
G4. El cos humà			
<ul style="list-style-type: none"> • El cos humà, les seues parts bàsiques: cap, tronc i extremitats. Els sentits. • Hàbits saludables, alimentació, descans, activitat física i higiene personal relacionats amb el benestar físic. • La salut i les malalties més comunes. • Morfologia del cos humà. Esquelet, musculatura i articulacions. • Parts i òrgans principals del cos humà i les seues funcions. • Relació entre el benestar i la pràctica de determinats hàbits: alimentació variada, higiene personal, exercici físic regulat sense excessos i descans diari. • L'organització del cos humà. Sistemes, aparells i funcions. Equilibri i relació entre totes elles. Relació amb l'entorn i amb els altres. • Hàbits per a la salut física, alimentació i nutrició, descans i activitat física com a elements per a la cura i el respecte per u mateix i per l'entorn. Sostenibilitat. • L'aparell reproductor i la sexualitat responsable. 	X X X	X X X X	X X X X
G5. Educació emocional			
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies d'identificació i gestió de les emocions pròpies i alienes. • Acceptació de les diferències i semblances davant la diversitat a l'aula i el seu entorn pròxim. • Treball de la dimensió afectiu-sexual. • Diferències i semblances entre les persones, empatia i respecte per les semblances i diferències amb els altres. • Reconeixement dels sentiments i emocions pròpies i dels companys i companyes per a establir relacions socials adequades. • Coneixements bàsics sobre la sexualitat humana com a forma de relació i comunicació. • Establiment d'hàbits per a desenvolupar una salut emocional i mental equilibrades que fomenten l'autoestima i l'autoconcepte, l'empatia i el respecte pels altres. • Acceptació dels canvis físics i emocionals derivats de l'inici de l'adolescència i la pubertat que condicionen unes relacions socials i afectives sanes. Coneixement i acceptació d'u mateix i dels altres. 	X X X X	X X X	X X X

1.3 Matèries, força i energia. CE 2, CE 3, CE 5	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1. Matèria			
<ul style="list-style-type: none"> Les propietats dels materials en funció de l'ús habitual en la vida quotidiana. Les propietats dels materials: duresa, flexibilitat, massa i volum. Materials naturals i artificials. La matèria i les seues propietats. Massa, volum i densitat. 	X	X	X
G2. Forces i energia			
<ul style="list-style-type: none"> Formes d'energia pròximes, la llum i el so. Ús responsable en la vida quotidiana. Tipus d'energia, el so, la llum i la calor. L'energia elèctrica. Ús i consum responsable. Les forces i el moviment. Els efectes que produeixen les forces, deformacions i moviment. La velocitat i la gravetat. L'energia. Formes i propietats. La transformació de l'energia. Fonts d'energia renovables i no renovables, sostenibilitat. 	X	X	X
G3. Màquines i instruments			
<ul style="list-style-type: none"> Ús d'objectes de l'entorn amb eficàcia i seguretat. Construccions d'estructures a partir de simulacions i jocs de construccions amb materials diversos. Màquines simples. Aplicacions i usos en la vida quotidiana de màquines, aparells i estructures. Ús de balances i pesos com a instruments de mesura. Grans fites en la invenció de màquines, aparells o estructures que van canviar la humanitat des d'una perspectiva de gènere. El progrés de la ciència i la tecnologia cap a un desenvolupament sostenible. Ús d'instruments de mesura i de càlcul. Màquines i estructures. Elements que les componen. Valoració dels avanços científics i tecnològics i la seua relació amb la societat actual. 	X X	X X X X X	X X X X

3.3. Bloc 2: Tecnologia i digitalització.

2.1. Digitalització de l'entorn personal d'aprenentatge. CE1	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1 Presència			
<ul style="list-style-type: none"> Presència de la ciència i de la tecnologia en la societat, a l'escola, a la llar, en la cultura i l'oci. 	X		
G2 Comunicació en la xarxa			
<ul style="list-style-type: none"> Dispositius, programes i aplicacions informàtiques per a comunicar-se de manera segura. Coneixement i utilització de recursos i plataformes digitals restringides i segures per a comunicar-se amb altres persones: el correu electrònic. 	X	X	X

<ul style="list-style-type: none"> • Coneixement i utilització de recursos i plataformes digitals restringides i segures per a comunicar-se amb altres persones en xarxa: el xat i el fòrum. • Ús de xarxes socials per a la comunicació i construcció de la ciutadania digital. • La netiqueta: regles bàsiques de cortesia i respecte en els correus electrònics: estructura i contingut del missatge (SPAM), ús de majúscules. • Netiqueta digital, regles bàsiques de cortesia i respecte en les xarxes socials i estratègies per a resoldre problemes en la comunicació digital a través de xats i fòrums: respecte a la temàtica, ús moderat de les icones, respecte cap a altres opinions, construcció de coneixement en xarxa (ciberètica). 		X	X X X
G3. Dispositius, programes i aplicacions informàtiques			
<ul style="list-style-type: none"> • Cercadors. • Emmagatzematge de dades (imatges, documents, xifres...) • Presentació de la informació: document (estructura, diferents tipografies, inserció d'imatges...) • Presentació de la informació: presentacions i vídeos. • Estratègies bàsiques de mecanografia. • Entorn personal d'aprenentatge. • Problemes tècnics senzills en les aplicacions i dispositius TIC de manera guiada. 		X X X X	X X X X X X
G4. Salut i seguretat			
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies per a fer un ús adequat de la tecnologia: benestar digital i salut per a previndre addiccions. Sensibilització cap al ciberassetjament. • Estratègies per a fer un ús adequat de la tecnologia: ciberassetjament, empremta digital, propietat intel·lectual, protecció de la informació personal en xarxes socials. • Estratègies per a fer un ús segur de la tecnologia i l'entorn digital personal d'aprenentatge: contrasenyes secretes, cessió d'imatges o informació personal, publicitat i correus no desitjats, <i>phishing</i>. • Estratègies per a fer un ús segur de la tecnologia i l'entorn digital personal d'aprenentatge: "amics" d'internet, correus electrònics amb enllaços o descarregables dubtosos. 		X X	X X X
G5. Utilització de la tecnologia de la informació i la comunicació			
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies de cerca d'informació guiades, segures i eficients: valoració, discriminació, selecció, organització, contrast i comparació. • Estratègies de recollida, emmagatzematge i representació de dades que faciliten la comprensió i l'anàlisi. Citat. 		X	X X
2.2. Projectes de disseny i pensament computacional. CE2	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1. Projectes de disseny			
<ul style="list-style-type: none"> • Observació del medi natural o social; admiració d'un tema concret. 	X	X	X

<ul style="list-style-type: none"> • Identificació d'objectius, necessitats, dubtes o problemes. • Expressió de diferents solucions o respostes. • Selecció de l'aspecte a desenvolupar. • Comprovació, disseny, prototipat i/o prova. • Avaluació • Presentació i comunicació. 	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X
X	X	X	X
G2. Pensament computacional			
<ul style="list-style-type: none"> • Abstracció • Pensament algorítmic • Descomposició en parts més senzilles • Identificació de patrons • Pensament lògic utilitzant variables que contenen dos valors (vertader/fals, sí/no) 	X	X	X
		X	X
		X	X
		X	X
			X
G3. Tecnologia			
<ul style="list-style-type: none"> • Utilització de materials, eines i objectes d'ús escolar segur. • Dispositius digitals segurs i adequats a la consecució d'un projecte: tauleta, telèfon intel·ligent, ordinador, etc. • Operadors mecànics i màquines simples (senyors, motors...). • Recursos digitals: realitat virtual, realitat augmentada, simuladors, impressores 3D... • Circuits elèctrics bàsics: elements, efectes, ús quotidià. 	X	X	X
		X	X
			X
			X
			X
G4. Iniciació a la programació			
<ul style="list-style-type: none"> • Programació per blocs amb elements manipulatius no tecnològics (activitats desendollades). • Programació per blocs a través de robots programables senzills. • Programació per blocs en entorns digitals. 	X	X	X
	X	X	X
		X	X
G5. Treball Cooperatiu			
<ul style="list-style-type: none"> • Estratègies bàsiques de treball en equip • Tècniques cooperatives senzilles per al treball en equip. • Estratègies per a la gestió de conflictes i promoció de conductes empàtiques i inclusives • Estratègies en situacions d'incertesa: adaptació i canvi d'estratègia, valoració de l'error com a oportunitat d'aprenentatge 	X	X	X
		X	X
			X

3.4. Bloc 3: Societats i territoris.

3.1. Reptes del món actual. Transversal a totes les CE.	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1. Pensament crític			
<ul style="list-style-type: none"> Estratègies per a l'emissió d'opinions senzilles. Conjectures i planificació de tasques senzilles. Estratègies per a la emissió d'opinions senzilles a partir d'una informació donada. Estratègies per a l'emissió d'opinions i judicis de valor a partir de diferents tipus de fonts. Adquisició d'habilitats per a l'expressió de conclusions a través de textos expositius i elements gràfics. Ús de fonts diverses (primàries i secundàries) com a textos, fotografies, mapes, obres d'art, edificis històrics, documents audiovisuals, procedents dels mitjans de comunicació i altres fonts. Acceptació d'altres punts de vista, assumpció de diversos rols, aportació d'idees pròpies constructives. 	X	X X	X X X
G2. Drets i llibertats			
<ul style="list-style-type: none"> Noció de desigualtat. Noció de desigualtat social i conflicte social. Noció de diversitat cultural. Noció de drets i llibertats. Noció d'obligacions. 	X	X	X X X

3.2. Societats en el temps. CE6, CE8.	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1. El pas del temps			
<ul style="list-style-type: none"> • Ús del temps i de les formes convencionals per a mesurar-lo. • Adquisició de nocions bàsiques de temps i unitats de mesura. • Cronologia històrica. Períodes cronològics i grans edats de la Història. Unitats de mesura (dècada, segle). • Estratègies per a la representació del temps mitjançant línies del temps i el coneixement dels diferents períodes cronològics. 	X X	X X X	X
G2. Educació patrimonial			
<ul style="list-style-type: none"> • Identificació del patrimoni material com a element del municipi. • Propostes de cura del patrimoni a petita escala. • Reconeixement de les dones com a subjectes individuals o col·lectius de la història i la seua aportació al patrimoni. • Reconeixement d'altres tipus de patrimoni (immaterial) i localització d'expressions culturals i històriques (patrimoni) més pròximes a la seua localitat i a nivell nacional. • Tipologia, paper social i cultural del patrimoni. • Elements patrimonials aplicant nocions temporals bàsiques. • Emissió de judicis de valor sobre l'origen del patrimoni i la seua relació amb els esdeveniments històrics. 	X X	X X	X X X
G3. Societats i diversitat cultural			
<ul style="list-style-type: none"> • Biografia de personatges rellevants des d'una perspectiva coeducativa. • Identificació dels trets diferencials de les societats a través del temps. • Reconeixement de les característiques de les societats prehistòriques i de l'Antiguitat, així com els seus elements més destacables. • Coneixement de les característiques de la cultura grega i la romanització i anàlisi de la seua herència en la societat actual. • La societat de l'antic règim i revolució liberal, així com els canvis socials i econòmics produïts a Espanya. • Aproximació a la història recent (Guerra Civil, dictadura i transició) i a la memòria democràtica. • Societats i cultures de l'Època Medieval i Moderna 	X	X X X X	X X X X
G4. Interpretació històrica			
<ul style="list-style-type: none"> • Nocions de causa, conseqüència i empatia. • Nocions de causa, conseqüència, empatia, simultaneïtat i interpretació històrica. • Noció de canvi, continuïtat, simultaneïtat i durada i evidència. 	X	X	X

3. 3. Alfabetització cívica. CE7.	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1. Organització social			
<ul style="list-style-type: none"> La família i la relació entre els seus membres: adquisició de responsabilitats domèstiques. Economia domèstica: noció de diners, despeses i ingressos, estalvi, compte bancari, moneda i targeta de crèdit. La família i la relació entre els seus membres: adquisició de responsabilitats en l'entorn familiar. Reconeixement de l'organització social, política i territorial: les comunitats autònomes i Espanya. La Constitució Espanyola. Identificació de l'organització social d'Espanya. Seguretat viària. La ciutat com a espai de convivència. Normes de circulació i mobilitat sostenible. 	X	X X X	X X X X
G2. Estructura política			
<ul style="list-style-type: none"> Identificació i ús dels equipaments bàsics de l'entorn social: educatius, sanitaris i culturals. Característiques del sector privat i del sector públic. Organització de l'Administració Pública a través de la Generalitat. Institucions de govern municipals, autonòmiques i estatals. Aproximació a la Unió Europea: organització territorial, institucions, competències i responsabilitats. Reconeixement de l'organització política i territorial d'Espanya. La monarquia parlamentària. Diferenciació de formes de govern: règims democràtics i autoritaris 	X	X X	X X X X X
G3. Població			
<ul style="list-style-type: none"> Medi urbà i rural. El medi urbà i rural de la Comunitat Valenciana. Distribució de la població: natalitat i mortalitat, Moviments migratoris i riscos naturals. Moviments migratoris a la Comunitat Valenciana, Espanya i Europa Identificació de les característiques demogràfiques dels països desenvolupats i subdesenvolupats. Reconeixement i respecte per la diversitat cultural i lingüística d'Espanya. 		X X X	X X X

3.4. Consciència ecosocial. CE5.	1r cicle 1r i 2n	2n cicle 3r i 4t	3r cicle 5é i 6é
G1. Representació			
<ul style="list-style-type: none"> • Ús de plànols i mapes senzills. • La Terra en plànols i mapes senzills. • Representació cartogràfica. 	X X	X	X
G2. El clima			
<ul style="list-style-type: none"> • El canvi estacional. • Variables meteorològiques. Registre i representació de dades. • El temps i el clima: característiques i diferències. • El canvi climàtic: factors desencadenants i impacte sobre l'entorn natural. • Factors climàtics. • El canvi climàtic: presa de consciència de l'impacte en l'entorn. • Factors climàtics: distribució dels climes. • El canvi climàtic: accions d'afrontament. 	X X X X	 X X	 X X
G3. Responsabilitat ecosocial			
<ul style="list-style-type: none"> • La Terra en el seu concepte geològic i geogràfic. • El Sistema Solar. • L'Univers • Identificació dels estats de l'aigua. • L'ús responsable de l'aigua com a recurs escàs i la seua conservació. • Elements bàsics del relleu. • Elements del relleu a nivell local i nacional. • Conservació i cura dels elements paisatgístics de l'entorn. • Turisme sostenible. • Elements del relleu a nivell europeu. • Reconeixement dels paisatges agropecuaris i turístics. • Xarxes de transport i comunicacions 	X X X	X X X X X X X X X X X X	X X X X X X X X X X

5. Situacions d'aprenentatge per al conjunt de les competències de l'àrea/matèria.

En l'etapa d'educació primària, les competències es desenvoluparan a partir de situacions d'aprenentatge relacionades amb l'àmbit personal i educatiu, és a dir, partint de l'entorn més pròxim a l'alumnat i relacionades amb la seua vida quotidiana, fins a arribar a l'àmbit social més pròxim. En l'àrea de Coneixement del Medi, les situacions d'aprenentatge partiran de qüestions i problemes reals de l'entorn natural i social perquè l'alumnat desenvolupe, en contextos significatius, valors i habilitats que afavorisquen una vida plena i una ciutadania conscient i responsable. És per això que el treball es dirigirà a productes finals pràctics, reals i significatius per a l'alumnat.

A l'hora de plantejar les tasques, els problemes o reptes seleccionats hauran de suposar un desafiament adaptat a la seua edat, i seran plantejats promovent el joc i l'exploració, formes naturals d'aprenentatge en la infància. Els sabers mobilitzats seran la major part de les vegades interdisciplinàries, per les característiques pròpies d'un entorn en el qual totes les dimensions s'interrelacionen, desenvolupant en l'alumnat aqueixa capacitat d'observar la realitat de manera global. És especialment interessant partir dels desafiaments del segle XXI i dels Objectius de

Desenvolupament Sostenible, així com tindre sempre una perspectiva de coeducació i respecte a la diversitat, en el disseny i desenvolupament de les activitats d'aprenentatge.

Les característiques de l'àrea faciliten un aprenentatge actiu basat en la investigació i la resolució de qüestions o problemes reals, mobilitzant diferents habilitats i sabers, i adquirint diverses competències específiques alhora. Les situacions d'aprenentatge crearan contextos on l'alumnat treballa de manera activa estratègies de cerca i selecció d'informació, emmagatzematge i processament de dades, i creació i comunicació de continguts. L'alumnat desenvoluparà la seua capacitat de reflexió, d'observació, d'indagació i d'argumentació d'una forma significativa, aplicable i el més real i pròxima possible. Per a tot això, és essencial guiar a l'alumnat en l'ús d'estratègies de treball pròpies del mètode científic, el pensament computacional o el pensament de disseny, segons corresponga.

Aquest procés de treball és el context ideal per a realitzar un ús eficient, adequat i segur de recursos i dispositius digitals, a més de les fonts d'informació analògiques. És el context en el qual de manera natural s'utilitzaran entorns virtuals d'aprenentatge que permeten la comunicació entre alumnat i professorat, l'aprenentatge de manera síncrona i asíncrona i la compartició del treball realitzat. Tot això sense oblidar totes les oportunitats que aquesta àrea proporciona per a entrar en contacte amb l'entorn, a través de visites, contacte o col·laboracions que l'acosten encara més al dia a dia de l'alumnat, donant-li un paper més actiu, amb la responsabilitat que això comporta.

Tot això es realitzarà majoritàriament a partir d'un treball cooperatiu, en el qual l'alumnat de diferents característiques alternarà diferents rols per a aconseguir un aprenentatge de manera conjunta, desenvolupant al seu torn valors democràtics i un sentiment de pertinença i contribució. A l'hora de crear aquestes situacions d'aprenentatge serà imprescindible reduir tot el possible les barreres que impedisquen l'accessibilitat física, cognitiva, sensorial i emocional de l'alumnat, garantint la possibilitat de participar i aprendre mitjançant la incorporació dels principis del disseny universal (DUA).

Aquesta forma de treball afavoreix que l'alumnat siga progressivament més autònom en el seu aprenentatge. Per a fomentar-ho, és imprescindible el paper del docent facilitant una correcta bastimentada i una posterior retroalimentació, tractant l'error com una part natural i necessària de l'aprenentatge. L'avaluació serà majoritàriament formativa, impregnant tot el procés de treball de l'alumnat a partir de l'aplicació de diversos instruments que l'ajudaran a prendre decisions mentre treballa per a potenciar el seu aprenentatge i la qualitat d'aquest. En aquest sentit, seran de gran ajuda les rúbriques, les llistes de comprovació o els portafolis, entre altres instruments.

6. Criteris d'avaluació.

6.1. Competència específica 1.

Utilitzar de forma guiada i delimitada dispositius i recursos digitals per a buscar informació, comunicar-se, col·laborar i crear contingut digital senzill amb seguretat i eficàcia.

2n cicle (4t curs)	3r cicle (6é curs)
1.1. Usar aplicacions informàtiques senzilles d'ús habitual per a buscar informació en internet, de forma guiada i segura, sobre temes pròxims i d'interès personal.	1.1. Buscar informació en Internet, de forma guiada, segura i eficient, usant dispositius, programes i aplicacions informàtiques senzills.
1.2. Usar dispositius senzills per a comunicar-se mitjançant el correu electrònic, aplicant les normes de la netiqueta.	1.2. Comunicar-se utilitzant plataformes i aplicacions en línia, principalment el correu electrònic, fòrums i xats, aplicant les normes de la

	netiqueta.
1.3. Crear textos digitals senzills utilitzant guies detallades.	1.3. Crear textos, presentacions i vídeos en format digital utilitzant pautes per a la seua elaboració.
1.4. Identificar hàbits que afavoreixen tindre una relació saludable i adequada amb l'ús de les tecnologies digitals.	1.4. Identificar hàbits de conducta saludable i segura en l'ús de les tecnologies digitals.
1.5. Identificar conductes segures i poc segures relacionades amb la informació personal (imatge, dades i contrasenyes) en l'ús de les tecnologies digitals.	1.5. Identificar conductes segures i poc segures en l'ús de la tecnologia, relacionades amb les identitats falses i la protecció antivirus.

6.2. Competència específica 2.

Desenvolupar projectes cooperatius delimitats i realitzar investigacions senzilles de naturalesa interdisciplinària amb la guia i ajuda del professorat, utilitzant estratègies elementals pròpies del pensament de disseny i computacional.

2n cicle (4t curs)	3r cicle (6é curs)
2.1. Identificar qüestions o problemes relacionats amb l'entorn natural, social i cultural pròxim d'especial interès i rellevància susceptibles de ser abordats mitjançant senzills processos d'investigació.	2.1. Plantejar qüestions o problemes relacionats amb l'entorn natural, social o cultural pròxim i identificar possibles fonts susceptibles de proporcionar informació segura, fiable i útil per a abordar-los.
2.2. Proposar possibles solucions a qüestions o problemes relacionats amb l'activitat quotidiana, utilitzant tècniques senzilles de pensament de disseny i pensament computacional.	2.2. Proposar diferents solucions a qüestions o problemes relacionats amb l'entorn natural, social o cultural pròxim utilitzant tècniques de pensament de disseny i pensament computacional.
2.3. Manejar de manera segura les eines, dispositius, tècniques i materials utilitzats habitualment en desenvolupament de projectes i la realització de xicotetes investigacions.	2.3. Elaborar cooperativament un producte final que done solució a un problema senzill de disseny relacionat amb l'entorn natural, social o cultural pròxim, establint uns objectius precisos i provant diferents prototips o solucions, utilitzant de manera segura les eines, dispositius, tècniques i materials adequats.
	2.4. Avaluar, de forma guiada, el procés seguit en les diferents fases del disseny i desenvolupament d'un projecte senzill i identificar possibilitats de millora.
2.4. Presentar el producte final en diferents formats, explicant els passos seguits.	2.5. Presentar el resultat d'un projecte senzill de disseny, explicant els passos seguits, i valorar si la solució obtinguda o el prototip elaborat compleix o no amb els seus objectius. Identificar possibles reptes per a futurs projectes.

6.3. Competència específica 3.

Plantejar i respondre preguntes sobre qüestions de la vida quotidiana relatives a l'entorn natural, social i cultural aplicant, amb suport i guia de materials i del professorat, el raonament científic i l'experimentació.

2n cicle (4t curs)	3r cicle (6é curs)
3.1 Cercar i recopilar informació, recorrent a diferents fonts segures i fiables, sobre el medi natural, social i cultural pròxim.	3.1 Mostrar curiositat de manera sostinguda sobre qüestions relacionades amb el medi natural, social o cultural, buscant informació de manera sistemàtica i formulant preguntes sobre elles.
3.2 Realitzar de forma guiada experiments senzills, utilitzant les tècniques més apropiades per a la investigació que es realitza.	3.2 Buscar, seleccionar, contrastar i organitzar informació, recorrent a diferents fonts segures i fiables, sobre el medi natural, social i cultural pròxim.
3.3 Emprar de manera segura instruments i dispositius, realitzant observacions i mesuraments precisos i registrar-les correctament.	3.3 Dissenyar i realitzar de forma guiada experiments senzills utilitzant de manera segura els instruments i dispositius apropiats, realitzant observacions i mesuraments precisos, i registrant els resultats obtinguts.
3.4 Interpretar la informació obtinguda com a resultat de la realització d'un experiment.	3.4 Identificar diferents respostes donades a preguntes relacionades amb l'entorn natural, social i cultural pròxim, contrastar-les amb la informació obtinguda de fonts fiables i segures i formular una conclusió personal.
3.5 Presentar els resultats de xicotetes investigacions en forma d'esquemes visualment senzills, utilitzant correctament un llenguatge científic bàsic i explicant els passos que s'han seguit en el procés.	3.5. Presentar el resultat d'un projecte senzill de disseny i valorar si la solució obtinguda o el prototip elaborat compleix amb els seus objectius.

6.4. Competència Específica 4.

Adoptar hàbits saludables de consum, alimentació, exercici i descans a partir del coneixement científic del cos, des del punt de vista del benestar físic, mental i emocional.

2n cicle (4t curs)	3r cicle (6é curs)
4.1 Relacionar la pràctica habitual i autònoma d'hàbits saludables d'alimentació, exercici físic i descans amb el coneixement científic del cos i formular propostes de millora.	4.1 Identificar els principals òrgans del cos humà i les seues funcions, relacionant-les amb hàbits de vida saludables.
	4.2 Adoptar i promoure estils de vida saludable que contribuïsquen a la millora del benestar físic, mental i emocional tant individual com col·lectiu.
4.2 Identificar emocions i sentiments propis i aliens i comportar-se de manera empàtica en les relacions amb les altres persones per a afavorir la convivència.	4.3 Reconèixer i respectar les emocions i sentiments propis i aliens i manejar-los de manera que contribuïsquen al benestar propi i col·lectiu.

4.3 Reconéixer i acceptar la identitat sexual i de gènere pròpies i rebutjar prejudicis i estereotips relacionats amb aquestes identitats	4.4 Descriure, explicar i acceptar els canvis que es produeixen en el propi cos en aquest període vital i adoptar hàbits de cura i respecte cap a si mateix i els altres relacionats amb aqueixos canvis.
4.4 Assumir responsabilitats i tasques en els contextos escolar, familiar i comunitari pròxim superant els estereotips sexistes.	4.5 Reconéixer, respectar i valorar les diferències individuals com una riquesa, especialment en el que concerneix la identitat de gènere.

6.5. Competència específica 5.

Identificar, analitzar i proposar solucions als problemes generats per l'acció humana en l'entorn, tant a nivell local com de manera global, derivats dels factors demogràfics, històrics, econòmics, tecnològics i ambientals.

2n cicle (4t curs)	3r cicle (6é curs)
5.1 Relacionar les accions que realitzen les persones en la vida quotidiana i el medi en el qual viuen, tenint en compte els factors naturals i socials.	5.1 Analitzar i explicar les relacions que es produeixen en un ecosistema o un paisatge significatiu per a l'alumnat tenint en compte els factors naturals i socials.
5.2 Esmentar els avantatges i els inconvenients d'una actuació humana rellevant i significativa amb un fort impacte en el medi ambient i el paisatge pròxim.	5.2 Analitzar críticament l'impacte que suposa l'acció humana en el medi tant a nivell local como global.
5.3 Participar activament en l'elaboració i formulació de propostes d'actuació orientades a la solució de problemes ecològics presents en l'entorn pròxim.	5.3 Participar activament en l'elaboració i formulació de propostes d'actuació raonades, viables i sostenibles orientades a la conservació i cura del medi ambient i el paisatge.
5.4 Reconéixer i establir les causes i les conseqüències dels canvis produïts en un element del paisatge o d'un ecosistema amb el pas del temps i per l'acció dels agents que incideixen en ell.	5.4 Analitzar els canvis que es produeixen en el paisatge i en un ecosistema a conseqüència del pas del temps, de l'acció dels factors naturals i de l'acció humana que actuen sobre ell.
5.5 Identificar les accions pròpies realitzades diàriament en benefici del consum responsable de materials escolars, aliments, aigua i electricitat.	5.5 Identificar i justificar les accions pròpies realitzades habitualment en l'entorn pròxim en benefici del consum responsable de béns i serveis.

6.6. Competència específica 6.

Situar cronològicament i espacial els esdeveniments que marquen l'inici i el final dels grans períodes històrics mitjançant l'ús de diferents fonts històriques i unitats de temps i identificar i explicar els principals processos de canvi subjacents i la seua interrelació.

2n cicle (4t curs)	3r cicle (6é curs)
6.1. Reconéixer i utilitzar les unitats de temps, dècada i segle, per a situar i ordenar	6.1. Reconéixer i utilitzar les unitats de temps, dècada, lustre, segle i mil·lenni, per a situar i

cronològicament fets rellevants del passat.	ordenar cronològicament fets rellevants del passat.
6.2. Ordenar cronològicament fets socials i persones rellevants de la història recent utilitzant eines bàsiques de mesura de temps i incorporant la perspectiva de gènere.	6.2. Situar espacial i temporalment els fets socials i persones rellevants de la història de la Comunitat Valenciana i d'Espanya mostrant la seua interrelació i incorporant la perspectiva de gènere.
6.3. Ordenar temporalment i espacial alguns els fets especialment rellevants de la història de la Comunitat Valenciana.	6.3. Situar i ordenar cronològicament els canvis de major rellevància en la humanitat, des de l'Edat mitjana fins a l'actualitat.
6.4. Descriure algunes formes de vida representatives dels grans períodes històrics fins a l'Edat Antiga.	6.4. Descriure l'evolució d'algunes formes de vida representatives des de l'Edat mitjana fins a l'actualitat.
6.5. Explicar i comparar les característiques principals dels diferents períodes històrics fins a l'Edat Antiga.	6.5. Identificar i analitzar relacions de causalitat, simultaneïtat i successió entre elements destacats del medi social i cultural des de l'Edat mitjana fins a l'actualitat.

6.7. Competència específica 7.

Reconèixer i descriure l'organització i estructura política i territorial municipal, de la Comunitat Valenciana, d'Espanya i d'Europa, així com les característiques més reeixides de les seues principals institucions i funcions.

2n cicle (4t curs)	3r cicle (6é curs)
7.1. Identificar els principals òrgans de govern del municipi, de la província i de la Comunitat Valenciana i identificar la seua funció i responsabilitat en la millora de la vida de les persones i de la convivència social.	7.1. Identificar i descriure els elements, estructura i funcions dels principals òrgans de govern del municipi, la província, la Comunitat Valenciana, Espanya i la Unió Europea, i reconèixer la seua funció i responsabilitat en el benestar de les persones i en la millora de la convivència social.
7.2. Distingir les característiques i funcionament de l'estructura política i territorial del seu municipi, la província i la Comunitat Valenciana.	7.2. Distingir les característiques i funcionament de l'estructura política i territorial del municipi, la Comunitat Valenciana, Espanya i la Unió Europea.
7.3. Conèixer les funcions de l'administració del municipi, destacant la importància i el seu valor per a la ciutadania i la participació ciutadana.	7.3. Distingir les funcions de l'administració del municipi i de la Comunitat Valenciana, destacant la importància i el seu valor per a la ciutadania, la participació ciutadana i el desenvolupament dels principis del funcionament democràtic.

6.8. Competència específica 8.

Reconèixer alguns elements destacats del patrimoni natural, històric i cultural de la Comunitat Valenciana i Espanya i explorar i formular propostes per a promoure el seu reconeixement i protecció.

2n cicle (4t curs)	3r cicle (6é curs)
8.1. Identificar i valorar alguns elements destacats del patrimoni natural, històric i cultural de la Comunitat Valenciana i descriure les seues característiques més destacades,	8.1. Identificar i valorar alguns elements destacats del patrimoni natural, històric i cultural d'Espanya i descriure les seues característiques més destacades, incloent la seua localització geogràfica

incloent la seua localització geogràfica i el seu origen històric.	i el seu origen històric.
8.2. Desenvolupar conductes de respecte, cura i manteniment del patrimoni natural, històric i cultural del municipi i de la Comunitat Valenciana i proposar accions per a la seua conservació i difusió.	8.2. Desenvolupar conductes de respecte, cura i manteniment del patrimoni natural, històric i cultural d'Espanya i proposar accions per a la seua conservació i difusió.